

RESUMÉ

Valget af 10. klasse

Unge veje mod ungdomsuddannelse

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sætter i denne rapport fokus på unges valg af 10. klasse.

46,2 % af 9.-klasseeleverne søgte i 2018 10. klasse. Andelen er steget efter at have været faldende i en lang periode. Det er derfor relevant at bliver klogere på de unges valg, herunder at undersøge både de unges bevæggrunde for valget og hvad der kendetegner de unge, der søger forskellige former for 10. klasser.

Rapporten er baseret på spørgeskemabesvarelser og kvalitative interviews med elever i 9. klasse, og er en del af en større forløbsundersøgelse, Unge vej mod ungdomsuddannelse, hvor EVA følger en årgang af unge fra 8. klasse og fire år frem med fokus på deres valgproces og overgang til ungdomsuddannelse.

Der findes mange former for 10. klasser – på folkeskoler, 10.klassecentre, friskoler, privatskoler, erhvervsskoler, ungdomsskoler, kommunale specialtilbud, særlige behandlingstilbud, frie fagskoler og efterskoler. Hovedparten af 10. klasseaktiviteten sker inden for rammerne af folkeskoleloven, hvilket betyder, at undervisningen skal leve op til krav fastsat i folkeskoleloven. Der findes dog også tilbud om 10. skoleår som ikke i juridisk forstand kan karakteriseres som 10. klasse, men som gennemføres indenfor rammerne af hhv. friskoleloven, efterskoleloven og ungdomsskoleloven.¹ Rapporten tager udgangspunkt i de unges egne overvejelser om valget af et ekstra skoleår efter 9. klasse, og går ikke i dybden med de mange forskellige former for 10. klasser. Af hensyn til overskueligheden i fremstillingen i rapporten skelnes der derfor overordnet set mellem 'ordinær 10. klasse', som betegner 10. klasse i henholdsvis 10. klassecenter, på friskole, privatskole eller en erhvervsskole og '10. klasse på efterskole', som også dækker frie fagskoler.² Undersøgelsen omfatter således også elever, der følger et 10. skoleår uden for folkeskolens indholdsbestemmelser.

Resultater

Halvdelen af de unge i 9. klasse har planer om 10. klasse

I alt halvdelen af de unge i undersøgelsen angiver, at de har søgt 10. klasse. Hovedparten af de unge skal på efterskole (32 %), mens 17 % skal i en 10. klasse på en grundskole eller i et 10. klassecenter. Derudover er der en lille andel (1 %), der skal i 10. klasse på en erhvervsskole. De resterende

---

1 Betegnelsen 10. klasse må kun anvendes i andre skoleformer end folkeskolen, hvis undervisningen står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse, jf. § 19 c, stk. 2, 3, 5 og 6, jf. dog § 19 i, stk. 1, om specialundervisning, og hvis skolen tilbyder de dertil knyttede prøver, jf. § 19 f, stk. 1. § 19 c, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse for disse skoler. (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=196651>)

2 De erhvervsrettede 10. klasseformer EUD10 og 20/20 ordningen indgår dermed i kategorien 'ordinær 10. klasse'. Dette skyldes, at meget få andele af eleverne i undersøgelsen har søgt en erhvervsrettet 10. klasse. Der kan derfor ikke meningsfuldt afrapporteres på denne gruppe isoleret set.

unge skal enten noget andet (5 %) eller direkte på en ungdomsuddannelse. 39 % af de unge har søgt en gymnasial uddannelse, mens blot 6 % af de unge har søgt en erhvervsuddannelse.

Unge, der vælger 10. klasse, oplever udfordringer i forhold til skole og uddannelse

Fælles for gruppen af unge, der har søgt 10. klasse, er, at skoletræthed er hyppigt forekommende. Således oplever henholdsvis 54 % (ordinær 10. klasse) og 57 % (efterskole) af de unge at være skoletrætte. Til sammenligning er det 44 % af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse, som oplever at være skoletrætte.

Unge, der har søgt 10. klasse, vurderer desuden generelt deres karrierekompetencer dårligere end øvrige unge. Det gælder såvel viden om egne interesser, styrker og svagheder som viden om uddannelser.

Endelig er det kendetegnende for de unge, der har søgt 10. klasse, at de har lavere faglig selvtillid end den store gruppe af unge, der går direkte i gymnasiet efter 9. klasse. Således er der kun 12 % af de unge, der har søgt ordinær 10. klasse, og 21 % af de unge, der har søgt 10. klasse på efterskole, der vurderer, at de har høj faglig selvtillid. Til sammenligning gør det sig gældende for 32 % af de unge, der har søgt ind på en gymnasial uddannelse.

Forskellige ungeprofiler i ordinær 10. klasse og 10. klasse på efterskole

Der er også en række forskelle på de ungegrupper, der vælger henholdsvis ordinær 10. klasse og 10. klasse på en efterskole. Unge, der har søgt efterskole, skiller sig ud ved at have en stærkere socioøkonomisk baggrund end unge, der har søgt 10. klasse. Der er desuden færre uddannelsesparate unge blandt unge, der har søgt en ordinær 10. klasse.

Unge, der skal i ordinær 10. klasse, vurderer også generelt deres tid i grundskolen mindre positivt end unge, der skal i 10. klasse på en efterskole eller skal i gymnasiet. Unge, der skal i gymnasiet, vurderer deres grundskoleoplevelser markant bedre end de øvrige grupper.

Begrundelserne for at vælge 10. klasse er ligeledes forskellige, alt efter om den unge skal i ordinær 10. klasse eller i 10. klasse på en efterskole.

Unge, der har søgt ordinær 10. klasse, har et mål om at forbedre sig fagligt

Blandt unge, der har søgt ordinær 10. klasse, er de mest gennemgående årsager, at de vil forbedre sig fagligt (63 %), blive mere afklarede med hensyn til uddannelse og arbejde (49 %) og blive bedre til personlige ting (40 %).

Unge, der har søgt efterskole, vil gerne have mulighed for at dyrke en interesse

Størstedelen af de unge, der har søgt 10. klasse på en efterskole, svarer, at de gerne vil have mulighed for at dyrke en interesse (69 %). Derudover fremhæver mange, at de ønsker at blive mere afklarede med hensyn til uddannelse og arbejde (35 %), mere modne (32 %) og bedre til sociale ting (28 %).

Valget af 10. klasse er velovervejet

Interviews med de unge viser, at valget af 10. klasse er velovervejet. Ud over de begrundelser for valget, som fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, har mange af de unge en følelse af endnu ikke at være klar til at skulle videre i uddannelsessystemet, og de har en forventning om, at 10. klasse kan gøre dem mere klar – det gælder både personligt og fagligt og både for unge, der skal på efterskole, og unge, der skal i ordinær 10. klasse.

De unge oplever også, at 10. klasse kan give en tiltrængt pause fra det, der opfattes som det traditionelle uddannelsessystem. Uanset om der er tale om 10. klasse på en efterskole eller en ordinær 10. klasse, er det et år, hvor den unge får chancen for at prøve noget nyt i et andet miljø, der er præget af mindre pres, og en mulighed for at blive inspireret af nye ting og dermed undgå at blive skoletræt. Særligt de unge, der skal på efterskole, ser efterskolen som et sted, hvor de har mulighed for at dyrke interesser og afprøve nye sider af sig selv.

Også mange uddannelsesparate unge har søgt 10. klasse

En del uddannelsesparate unge har, til trods for at de er vurderet uddannelsesparate, søgt 10. klasse. Blandt unge, der skal i ordinær 10. klasse, svarer 53 %, at de er vurderet parate til både gymnasium og erhvervsuddannelser. Blandt unge, der skal på efterskole, er denne andel 75 %. I de kvalitative interviews fremhæver de unge, at de ikke selv føler, at de er klar til at starte på en ungdomsuddannelse. Eksempelvis fordi de er i tvivl om, hvilken uddannelse de skal vælge, eller føler, at de har brug for at blive bedre fagligt. Flere fortæller også, at deres lærer mener, at de ville have godt af et ekstra år, før de skal starte på en ungdomsuddannelse.

De fleste unge ønsker at gå i gymnasiet efter 10. klasse

I gruppen af unge, der har søgt 10. klasse, regner langt den største andel (68 %) med at skulle på gymnasiet bagefter. 15 % vil tage en erhvervsuddannelse. Der er dog forskel på de unges fremtidige planer om ungdomsuddannelse, afhængigt af om de har søgt ordinær 10. klasse eller 10. klasse på efterskole. Blandt unge, der har søgt ordinær 10. klasse, er der en større andel, der påtænker at tage en erhvervsuddannelse, end blandt unge, der skal i 10. klasse på en efterskole. Omvendt er der en markant større andel af unge, der skal i 10. klasse på en efterskole, som regner med at skulle på gymnasiet bagefter.

Om datagrundlaget

Analyserne i denne rapport bygger på en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt et repræsentativt udvalg af 9.-klasseelever i Danmark fra marts-maj 2018. Der blev indsamlet 4.407 besvarelser, hvilket giver undersøgelsen en samlet svarprocent på 49 %. Data fra spørgeskemaundersøgelsen er efterfølgende koblet til registerdata fra Danmarks Statistik.

Herudover er der gennemført kvalitative interviews med 26 9.-klasseelever, som alle havde planer om 10. klasse, heraf 16 på efterskole, 1 på en erhvervsskole og 9 på folkeskole, på fri/privatskole eller i 10.-klassecenter. Interviewene er gennemført i marts 2018 efter ansøgningsfristen til 10. klasse og ungdomsuddannelser.